

Uusi alku 4
Mark 1:16-28
3.2.2010 Savonlinnan Tuomiokirkko

Jeesus kutsuu ensimmäiset opetuslapsensa ja pistää heti tuulemaan

Edellä olemme kuulleet, kuinka Jeesus kävi Johanneksen kastettavana. Sen jälkeen hän oli 40 päivää pahalaisen kiusattavana autiomaassa. Sitten hän aloitti julkisen toimintansa ja saarnasi: ”Aika on täyttynyt ja Jumalan valtakunta on tullut lähelle. Muuttakaa mielenne ja uskokaa ilosanoma.”

Pietarin ja Andreaan kutsuminen

Tämän jälkeen Markuksen evankeliumi jatkuu seuraavasti:

Ja kulkiessaan Galilean järven rantaan hän näki Simonin ja Andreaan, Simonin veljen, heittävän verkkoa järveen; sillä he olivat kalastajia. Ja Jeesus sanoi heille: ”Seuratkaa minua, niin minä teen teistä ihmisten kalastajia” (Mark. 1:16–17).

Kun Jeesus kutsui ensimmäiset oppilaansa, aloite oli yksinomaan hänellä. Hän näki heidät, valitsi heidät, kutsui heidät. Näinhän asia on meidän myöhempienkin opetuslasten kohdalla. Emme me ole valinneet häntä, hän on valinnut meidät ja kutsunut meidät.

Ensin mainitun nimi oli Simon. Se on kreikkalainen muoto siihen aikaan suositusta ristimänimestä Simeon. Hänen veljensä nimi oli Andreas. Se taas on puhtaasi kreikkalainen nimi. Tämä kertoo siitä, kuinka Jeesuksen kotiseutu tosiaan oli niin monikansallista, että näiden juutalaisten nimissäkin oli kreikkalaista tai pikemminkin hellenististä väriä.

Vuoden 1938 käännös ei ole oikein hyvä, kun siinä sanotaan, että he heittivät verkkoa järveen. Sanatarkka käännös kuuluu ”näki heidän heittävän verkkoa meressä”. Gennesaretin järveä kutsuttiin sen rantamilla mereksi, mikä johtui siitä, että aramean kielessä ”järvi” ja ”meri” olivat yksi ja sama sana. Markuksen evankeliumissa oleva sana ”thalassa” (meri) Gennesaretin järveä tarkoittamassa kertoo kommentaarien mukaan siitä, että taustalla on alkuperäinen, Gennesaretin rantamailla syntynyt perimätieto. Normaali kreikankielinen sana järvelle olisi ”limnee” ja sitä esim. Luukkaan evankeliumissa käytetäänkin.

Simon ja Andreas kalastivat siten, että he seisoivat matalassa rantavedessä ja heittelivät vähän laskuvarjon näköistä pyöreää verkkoa veteen.

Jeesus puhui heille kieltä, jota he ymmärsivät: ”Seuratkaa minua, niin minä teen teistä ihmisten kalastajia.”

Ja sellaisiahan heistä tulikin. Ihmisten kalastajia, jotka pyydystivät ihmisiä evankeliumin verkolla pelastukseen, Jumalan valtakuntaan. Kielikuva on sikäli ontuva, että eivät Simon ja Andreas myöhemmässä apostolin ammatissaan kalastaneet ihmisiä kuolemaan ja tukehtumaan, pois omasta elementistään. He kalastivat ihmisiä pois kuolemasta, elämään.

Mutta sikäli kielikuva toimii, että niin kuin kalat eivät saa tahdollaan aikaan sitä, että ne kalastetaan, samoin ihmisetkään eivät saa tahdollaan aikaan sitä, että heidät napataan Jumalan valtakuntaan. Jumala siinä toimii, ilosanomansa ja sen saarnaajien kautta. Ihmiset ovat saalista, passiivisia.

Simon sai Jeesukselta myöhemmin nimen Pietari. Pietarin alkuperäinen kalastajan ammatti on sikäli edelleen kirkossa muistossa, että Pietarin seuraajan, Rooman piispan, sormessa on ns. kalastajan sormus. Se on muistutuksena siitä, että hänen ja kaikkien apostolien seuraajien on edelleen oltava ihmisten kalastajia.

Jeesuksen sanojen voima

Heiti he jättivät verkot ja seurasivat häntä. (Mark 1:18)

Tämä on ihmeellinen jae. Miten on mahdollista, että kaksi rauhassa ammattiaan harjoittavaa kalastajaa lähtee noin vain seuraamaan kiertelevää saarnaajaa? Ja tekee vielä sen ”heti”, vailla mitään vastaväitteitä tai kyselyjä siitä, että mitä se hyödyttää.

Ainoa selitys on, että Jeesuksen sanoissa oli aivan erityinen voima. Ja niinhän niissä olikin, kuten muut häntä kuulleet myöhemmin kertoivat:

Ja muutamat heistä tahtoivat ottaa hänet kiinni. Mutta ei kukaan käynyt häneen käsiksi. Niin palvelijat palasivat ylipappien ja fariseusten luo, ja nämä sanoivat heille: ”Miksi ette tuoneet häntä tänne?” Palvelijat vastasivat: ”Ei ole koskaan ihminen puhunut niin, kuin se mies puhuu”. (Joh. 7:44–47)

Ja kun Jeesus lopetti nämä puheet, olivat kansanjoukot hämmästyksissään hänen opetuksestansa, sillä hän opetti heitä niin kuin se, jolla valta on, eikä niin kuin heidän kirjanoppineensa. (Matt. 7:28–29)

Kyse ei ollut pelkästä puhetaidosta. Kyse oli Jumalan sanasta, samasta, jolla maailma on luotu. Siksi karskit kansanmiehet lähtivät siltä seisomalta seuraamaan.

Jaakobin ja Johanneksen kutsuminen

Ja käytyään siitä vähän eteenpäin hän näki Jaakobin, Sebedeuksen pojan, ja Johanneksen, hänen veljensä, heidätkin veneessä, laittamassa verkkojaan kuntoon. Ja heti hän kutsui heidät; ja he jättivät isänsä, Sebedeuksen, palkkalaisineen veneeseen ja lähtivät seuraamaan häntä. (Mark. 1:19–20)

Nämä veljekset olivat Pietaria ja Andreasta varakkaampia. He kalastivat nuotalla. Silti hekin vaikuttivat Jeesuksen sanoista niin, että jättivät entisen elämänsä kerralla ja lähtivät seuraamaan Jeesusta, tietämättä, minne matka veisi.

Tästä tulee väistämättä mieleen 1 Mooseksen kirja ja Aabraham. Hänetkin kutsuttiin, vailla omaa ansiotaan. Hänkin kuuli Jumalan sanaa ja uskaltautui lähtemään kohti hänelle luvattua maata, tietämättä minne saapuisi ja miten selviytyisi.

Ja Herra sanoi Abramille: ”Lähde maastasi, suvustasi ja isäsi kodista siihen maahan, jonka minä sinulle osoitan. Niin minä teen sinusta suuren kansan, siunaan sinut ja teen sinun nimesi suureksi, ja sinä olet tuleva siunaukseksi.

Ja minä siunaan niitä, jotka sinua siunaavat, ja kiroan ne, jotka sinua kiroavat, ja sinussa tulevat siunatuiksi kaikki sukukunnat maan päällä.”

Niin Abram lähti, niin kuin Herra oli hänelle puhunut, ja Loot meni hänen kanssansa. (1. Moos. 12:1–4)

Nyt Jeesuksen opetuslapsiin kuului siis kaksi veljesparia: Simon ja Andreas, Jaakob ja Johannes. Heistä kaikista tuli apostoleja. Simonista eli Pietarista tuli Rooman piispa, joka ristiinnaulittiin pää alaspäin. Jaakobista tuli Jerusalemin alkuseurakunnan johtaja, joka mestattiin jo paljon aikaisemmin (Apt 12:1). Johannes oli Jeesuksen rakkain opetuslapsi. Perimätiedon mukaan hän eli vanhaksi ja oli sekä Johanneksen evankeliumin että Ilmestyskirjan kirjoittaja, mutta tutkimuksen mukaan tämä ei voi pitää paikkaansa. Perimätiedon mukaan Andreas saarnasi Georgiassa ja kuoli marttyyrikuoleman X:n muotoisella ristillä Kreikan Patraksessa vuonna 62.

Jeesus opetti Kapernaumin synagogassa

Ja he saapuivat Kapernaumiin; ja hän meni kohta sapattina synagoogaan ja opetti. Ja he olivat hämmästyksissään hänen opetuksestansa, sillä hän opetti heitä niin kuin se, jolla valta on, eikä niin kuin kirjanoppineet. (Mark 1:21–22)

Jeesus suuntasi oppilaineen seudun henkisen ja aineellisen elämän keskukseen, Kapernaumin kaupunkiin. Se oli Gennesaretin järven luoteisrannalla ja siellä oli satama, tulli ja synagooga eli juutalaisten rukoushuone.

Markus käyttää taas sanaa *eythys*, heti. Oli sapatti ja jumalanpalveluksen aika. Jeesus meni tapansa mukaan synagoogaan, mutta ei pelkästään kuulemaan ja rukoilemaan. Hän opetti.

Nykyisin uskon asioissa opetuksella ja varsinkin opilla on hyvin huono maine. Oppi on yleisen mielipiteen mukaan ”opinkappaleita”, joilla tiukkapipoiset kirkonmiehet yrittävät kahlita ihmisten aitoa, yksinkertaista henkisyyttä ahtaaseen muottiin. Ajatellaan, että uskon asioissa kukaan ei voi omistaa totuutta, vaan jokaisen on itse saatava muodostaa itselleen oma käsityksensä Jumalasta, sellainen, joka hänelle sopii. Tähän liitetään usein vielä sellainen ajatus, että kirkossa on nykyisin liikaa puhetta, liikaa iänikuisia sanoja, liikaa Raamatusta paasaamista. Aidon uskon pitäisi olla kuuntelemista eikä puhumista, vierellä kulkemista eikä opettamista. Papinkin tärkein työväline on kuulemma korvat, joita on kaksi, ei suu, jota onkin vain yksi.

Usein Jeesus valjastetaan tällaisen uskonnäkemyksen airueeksi.

Mutta mitä oikea Jeesus teki? Hän opetti. Mihin hän menikin, hän nimenomaan opetti. Puhui sanoja, selitti ihmisille Raamattua. Niin kuin Luukas kertoo tapauksesta Nasaretin synagogassa:

Jeesus tuli Nasaretiin, missä hän oli kasvanut, ja meni sapattina tapansa mukaan synagogaan. Hän nousi lukemaan, ja hänelle ojennettiin profeetta Jesajan kirja. Hän avasi kirjakäärön ja löysi sen kohdan, jossa sanotaan: ”Herran henki on minun ylläni, sillä hän on voidellut minut. Hän on lähettänyt minut ilmoittamaan köyhille hyvän sanoman, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvuotta. Hän kääri kirjan kokoon, antoi sen avustajalle ja istuutui. Kaikki, jotka synagogassa olivat, katsoivat tarkkaavasti häneen. Hän alkoi puhua heille: ”Tänään, teidän kuulenne, on tämä kirjoitus käynyt toteen.” Kaikki kiittelivät häntä ja ihmettelivät niitä armon sanoja, joita hänen huuliltaan lähti. (Luuk. 4:16–22)

Jeesuksen tapauksessa oppi ei tosiaankaan ollut yhdentekeviä opinkappaleita. Hän puhui auktoriteetilla, ”niin kuin se, jolla valta on”. Hänen puheessaan oli samaa voimaa, joka näkyi hänen ihmeteoisissaan: hän sanoi ja se tapahtui. Kyse oli armon sanoista, jotka loivat toivoa ja elämää hengessään köyhille, sokeille ja sorretuille.

Tällaista on kirkonkin oikea oppi. Se on ”tervettä” eli terveellistä ja terveeksi tekevää oppia (2 Tim 4:3; Tiit 1:9; 2:1; 1 Tim 4:1), joka toisaalta tuomitsee ihmisen oman pätemisen Jumalan ja toisten edessä; toisaalta nostaa alas painetun ja syyllisen ihmisen Jumalan lasten iloon, joka syntyy siitä, että syntinen armahdetaan Jeesuksen vuoksi. Oikea oppi on armon sanoja, jotka perustuvat siihen, että Jumalan Sana, Jumalan Poika itse, on omaksunut ihmisluonnon, tullut meidän tasollemme, itsekin ihmiseksi ja kuollut meidän syntiemme sovituksena sekä noussut kuolleista tuoden meille elämän Taivaallisen Isämme yhteydessä.

Jeesus parantaa riivatun

Ja heidän synagoogassaan oli juuri silloin mies, jossa oli saastainen henki; ja se huusi sanoen: "Mitä sinulla on meidän kanssamme tekemistä, Jeesus Nasaretilainen? Oletko tullut meitä tuhoamaan? Minä tunnen sinut, kuka olet, sinä Jumalan Pyhä." (Mark 1:23)

Herää kysymys, että onko pahoja henkiä oikeasti olemassa. Vai oliko tässä kyse mielisairaudesta? Tuohon aikaanhan ei tunnettu sairauksien oikeita syntymekanismia ja siksi monet taudit selitettiin sillä, että ihmiseen oli mennyt paha henki. Nykyisin me tiedämme, että näin ei suinkaan ole, vaan kaatumataudilla ja skitsofrenialla on ihan erilainen tausta.

En tiedä, mutta luulen, että pahoja henkivaltoja on oikeasti olemassa. Olen kuullut lähetysaarnajilta, yhdeltä meidänkin seurakuntamme lähettämältä (ihan tolkulta naiselta) kertomuksia heidän kohtaamistaan riivausilmiöistä ja noitatohtoreista, sellaisia kertomuksia, joita ei oikein voi selittää muutoin kuin siten kuin Uudessa testamentissa: paha henkivalta voi ottaa ihmisen valtaansa. Siksi lähetyskentillä pakanat myös oikeasti pelkäävät pahoja henkiä. Varmaankin usein on kyse pelkästä taikauksesta, mutta luulisin, ettei aina.

Suomessa kristinusko on vaikuttanut jo niin kauan, että täällä riivauskohtaukset ovat hyvin harvinaisia. Suurin osa ihmisistä on kastettu. Mutta silti täälläkin saa joskus lukea tai kuulla sitä, kuinka saatanan palvonnan tai noituuden kanssa tekemisissä olleet kertovat omia kokemuksiaan. Ainakin heidän kokemusmaailmassaan pahat henkivallat ovat totta ja voivat vaikuttaa ihmisessä, joka leikittelee persoonallisen pahan kanssa. Samoin olen kuullut erään, minusta täysin järkevän eikä mitenkään ”uskovaisen” psykiatrin sanovan, että hän oli pitkällä urallaan kohdannut muutamia mielisairaaloitten asukkeja, joista hänelle tuli väistämättä mieleen riivaustila.

Siksi minusta on luontevinta tulkita tämä Markuksen evankeliumin kohta niin kuin se on kirjoitettu. Synagoogassa oli mies, joka oli pahan hengen riivaama. Henki oli ottanut hänen persoonallisuutensa vangikseen ja puhui hänen suullaan.

Mutta jos joku ei voi uskoa henkivaltojen todellisuuteen, ei siitä kannata tehdä kynnyskysymystä. Voi toki ajatella, että tämä miesparka oli pahasti mielisairas ja hänen persoonallisuutensa oli siksi jakaantunut.

Olennaista on, että emme liikaa ala kohkata näistä pahoista hengistä ja tulkita tuntemuksiamme tai sairauksiamme niillä. Se vie harhaan. Sairauksilla ja ahdistuksilla on luonnolliset syyt. Ainakaan minä en vielä ole papin urallani kohdannut yhtään riivattua. Mutta kyllä aika monta, jotka ovat selittäneet tuntemuksiaan tai toisten sairauksia ja paheita pahoilla hengillä, täysin vastuuttomasti, oman hengellisen erinomaisuutensa tai muiden harrastaman pelottelun eksyttäminä.

Jos seuraa kirjaimellista tulkintaa, niin silloin Markus sanoo, että miestä riivasi yhtä aikaa monta henkeä ja siksi ne puhuivat itsestään monikossa: ”Mitä sinulla on meidän kanssamme tekemistä, Jeesus Nasaretilainen?”

Paha henki yritti strategiaa nimeltä ”hyökkäys on paras puolustus”. Tässä on taustalla sellainen maaginen käsitys, että kun tietää jonkun nimen, saa valtaa häneen. Saastaiset henget tunsivat Jeesuksen, koska hengillä on ihmistä vahvempia tietokykyjä. Siksi Jeesuksen salaisuus, ”messias-salaisuus” oli niille paljastunut ja ne yrittivät tiedollaan saada valtaa Jeesukseen, pärjätä hänelle ja estää häntä karkottamasta niitä.

Mutta siihen ei ollut mitään mahdollisuutta.

Niin Jeesus nuhteli sitä sanoen: ”Vaikene ja lähde hänestä”. Ja saastainen henki kouristi häntä ja lähti hänestä huutaen suurella äänellä. Ja he hämmästyivät kaikki, niin että kyselivät toisiltaan sanoen: ”Mitä tämä on? Uusi, voimallinen oppi! Hän käskää saastaisia henkiäkin, ja ne tottelevat häntä.” Ja hänen maineensa levisi kohta koko ympäristöön, kaikkialle Galileaan. (Mark 1:25-28)

Jeesus käski henkeä kuin pahaista rakkia. Alkutekstin sana ”vaikene” eli *fimootheeti* tarkoittaa eläimen turvan sitomista. Siis: ”Tuki turpasi!”

Nykyisinkin, ainakin jossain päin maailmaa, merkittävin syy pakanoiden kääntymiselle kristinuskoon on se, että Jeesus vapauttaa pahojen henkien ja esi-isien vainajahenkien pelosta. Pelkällä Jeesuksen nimellä on sellainen voima, kun häntä huutaa rukoillen avuksi.